

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Коломийський навчально-науковий інститут

Кафедра філології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**УКРАЇНСЬКА ДІАЛЕКТОЛОГІЯ:
ОСОБЛИВОСТІ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Середня освіта (українська мова і література)

Спеціальність А4 Середня освіта

Предметна спеціальність А4.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні
кафедри філології
Протокол № 2 від “25” вересня 2025 р.

м. Коломия – 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Українська діалектологія: особливості карпатського регіону
Викладач (-і)	К.ф.н., доцент Русакова Ольга Валеріївна
Контактний телефон викладача	-
E-mail викладача	olha.rusakova@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Щовівторка о 13:50-15:50

2. Анотація до навчальної дисципліни

Курс «Українська діалектологія: особливості карпатського регіону» належить до переліку вибіркових компонент. Він спрямований на поглиблене вивчення мовних особливостей говірок карпатського регіону, їхніх фонетичних, лексичних і граматичних рис. Опановуючи цей курс, студенти матимуть можливість проаналізувати вплив історичних, культурних та етнографічних чинників на формування діалектів карпатської групи.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета – формування в студентів цілісного уявлення про діалектну систему української мови в межах карпатського регіону, її специфіку, історичні передумови формування та сучасний стан.

Цілі:

- ознайомити студентів із основними групами карпатських говірок та їх класифікацією;
- розкрити фонетичні, лексичні, морфологічні й синтаксичні особливості діалектів регіону;
- навчити аналізувати діалектні тексти та визначати характерні мовні риси;
- сформувати навички польових досліджень і роботи з діалектологічними джерелами;
- поглибити розуміння взаємозв'язку мови, культури та історії населення Карпат.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність зберігати знання та примножувати моральні, духовно-культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, розуміння її місця в загальній системі знань про природу і суспільство.

ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології в практичній діяльності.

ЗК 5. Здатність вільно і грамотно, усно та письмово спілкуватися державною мовою, утверджувати національні гуманістичні ідеали, мовне й культурне багатство України, застосовувати вміння і навички на практиці.

ЗК 8. Здатність планувати свій час, працювати автономно, самостійно.

ЗК 11. Здатність до побудови та реалізації власної траєкторії навчання впродовж життя

(навчання та самоосвіта), коригування власної професійної діяльності в контексті основних професійних вимог до вчителя.

ЗК 12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 13. Здатність бути критичним і самокритичним. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо, мати здатність бути критичним і самокритичним, оцінювати та забезпечувати високу якість виконуваних робіт, приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 15. Здатність поважати погляди представників інших культур, цінувати різноманіття та мультикультурність, враховувати гендерний фактор.

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність вести фахову діяльність, дотримуючись професійних стандартів та вимог нормативно-правової бази України, а також внутрішньогалузевих стандартів і документації університету.

ФК 2. Здатність використовувати знання про мову як особливу знакову систему в професійній діяльності, її природу, функції, рівні, впроваджувати інноваційні технології, здійснювати інтегроване навчання.

ФК 3. Здатність вільно оперувати фаховими термінами для виконання професійних завдань, застосовувати у професійній діяльності провідні базові наукові методи, принципи, положення.

ФК 5. Здатність трансферу сучасних наукових досягнень у заклади загальної середньої освіти, у практику викладання української мови та літератури; обміну досвідом професійної діяльності та критичного аналізу власних педагогічних напрацювань.

ФК 11. Здатність використовувати сучасні методологічні засади предметної спеціалізації, теорії й історії української мови та літератури, дисциплін за вибором мовознавчого та літературознавчого спрямування, орієнтуватися в сучасному українському літературному процесі з настановою на практичне втілення в освітньо-професійній діяльності.

ФК 12. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову усній та письмовій формі, у спонтанних ситуаціях спілкування, а також застосовувати сучасні методики й освітні технології викладання української мови та літератури для забезпечення якості освітнього процесу в закладах середньої освіти.

ФК 13. Здатність реалізовувати ефективні підходи, принципи, стратегії, технології, методи, прийоми вивчення й викладання української мови та літератури на підставі передового досвіду; розробляти навчально-методичні матеріали для проведення занять (зокрема в інтерактивному режимі).

ФК 15. Здатність здійснювати багатоаспектний мовний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів з вільним володінням фаховими термінами і залученням найновіших досягнень у цій сфері.

ФК 18. Дотримуватись принципів академічної доброчесності.

Програмні результати навчання

ПРН 4. Характеризувати регіональні особливості фольклору та діалектного мовлення, застосовувати набуті знання під час проходження відповідних практик та в практичній роботі вчителя.

ПРН 5. Організувати процес свого навчання і самоосвіти (самостійної роботи); професійно-методичну та навчальну діяльність учителя.

ПРН 7. Мати навички пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел, кваліфіковано презентувати результати професійної (педагогічної, наукової, інноваційної) діяльності із застосуванням сучасних інформаційних технологій.

ПРН 10. Знати нормативно-правову базу роботи вчителя (державний стандарт загальної середньої освіти, навчальні програми з української мови і літератури для закладів освіти, практичні шляхи їх реалізації), аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 13. Мати навички відбирати навчальний матеріал, що відповідає процесу комунікації й посильний та доступний для учнів різних вікових груп у закладах середньої освіти, передбачати можливі навчальні проблеми, з якими учні можуть зіткнутися на уроці.

ПРН 22. Використовувати відкриті електронні (цифрові) освітні ресурси педагогічного

спрямування для професійного розвитку та обміном педагогічним досвідом.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття		Загальна кількість годин	
Лекції		10	
Практичні заняття		20	
Самостійна робота		60	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
4	A4 Середня освіта (Українська мова і література)	2	вибірковий
Тематика навчальної дисципліни			

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Предмет і завдання української діалектології. Карпатський регіон у системі українських говорів.	2	2	10
Тема 2. Класифікація карпатських говірок: бойківські, гуцульські, лемківські, закарпатські та їхні ареальні межі.	2	4	10
Тема 3. Фонетичні особливості говірок карпатського регіону.		4	10
Тема 4. Лексичне багатство та семантичні особливості карпатських діалектів.	2	2	10
Тема 5. Морфологічні й синтаксичні риси карпатських говірок.	2	4	10
Тема 6. Методика діалектологічних досліджень і аналіз діалектних текстів карпатського регіону.	2	4	10
ЗАГ.:	10	20	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Вид контролю – залік. Максимальна оцінка – 100 балів (оцінки за практичні заняття – 50 балів, максимальна оцінка за залік – 50 балів). Оцінювання здійснюється за національною шкалою ECTS на основі 100-бальної системи. (Див.: Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника).
Вимоги до письмових робіт	Одна письмова контрольна робота (розгорнуті відповіді на теоретичні питання, тестові питання) на практичному занятті теми № 6 для здобувачів денної форми; виконання запропонованих завдань (електронний варіант) для здобувачів освіти заочної форми за 10 днів до заліково-екзаменаційної сесії. Максимальний бал за окремий вид роботи – 100.
Практичні заняття	Підготовка до занять відповідно до переліку питань та завдань на кожне практичне заняття, тестування на платформі дистанційного навчання. Максимальний бал за практичне заняття – 100, максимальний бал за тест – 100.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання не менше 50 % завдань.
Підсумковий	Форма контролю – письмовий залік.

7. Політика навчальної дисципліни

Студент повинен добросовісно готуватися до усіх видів поточного та підсумкового контролю, дотримуватися правил академічної доброчесності.

Академічна доброчесність. Списування та плагіат, а також користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими пристроями під час опитування, виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до незарахування результатів відповідно до Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Відвідування занять. При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), пропуски та спізнення без поважної причини, що передбачено [Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу](#). Студенти мають можливість відпрацювати заняття, які було пропущено з поважних причин, а також отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до семінарських занять і письмових робіт, на консультаціях викладача щовівторка з 13.50 до 15.50.

Неформальна освіта. Порядок перезарахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів з мовознавства на платформах Coursera, Udemy, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти](#).

Повторне вивчення дисципліни. Студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до [Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін \(кредитів ECTS\)](#) в умовах ECTS або відраховується з навчального закладу. Наприкінці курсу студенти мають можливість надати відгуки та пропозиції щодо якості викладання дисципліни на сайті <https://d-learn.pnu.edu.ua>

8. Рекомендована література

1. Гуцульські говірки : короткий словник / Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України; [уклад.: Г. Гузар та ін. ; відп. ред. Я. Закревська]. Львів: [б.в.], 1997. 230 с.
2. Лесів М. Українські говірки у Польщі / Михайло Лесів ; [ред. А. Кобеляк]. Варшава: Український архів, 1997. 492 с.
3. Лесюк М. П. Мовний світ сучасного галицького села : (Ковалівка Коломийського району). Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2008. 325 с.
4. Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори : [монографія] / І. Г. Матвіяс; АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: Наук. думка, 1990. 161 с.
5. Нагірний В., Русакова О. Короткий словник маловживаних слів Коломії та прилеглих слів. Коломия: Вік, 2016.
6. Нагірний В., Русакова О. Народна мудрість Коломийщини. Коломия: Вік, 2020. 80 с.
7. Русакова О. Україномовні тексти в «Міській книзі Коломії 1769-1771»: мовознавчий аспект. Прикарпатський вісник Наукового товариства імені Шевченка. Слово. Вип. 21 (77). С. 59 – 67.
8. Русакова О. Фразеологія Покутського краю як засіб формування національних та культурних цінностей (на матеріалі словника «Народна мудрість Коломийщини» В.Нагірного, О.Русакової). Дитинство. Література. Культура. Освіта. Книга абстрактів І Міжнародної мультидисциплінарної наукової конференції (5 – 7 жовтня 2023 р.). Ред.: Т.Качак, О. Будник. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2023. 144 с. С. 92-94.
9. Словник українських говірок Карпатського регіону: пояснення та походження слів / уклад. Д. Савчук. Київ; Косів: Писаний Камінь, 2012. 152 с.